

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	20729 біологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	091 Біологія

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

09.07.2021 р.

Справа № 1012/АС-21

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 09 "Біологія" у складі:

Севериновська Олена Вікторівна – головуючий,
Бедункова Ольга Олександрівна,
Галкін Олександр Юрійович,
Горин Оксана Ігорівна,
Клімкіна Ірина Іванівна,
Колісник Ярина Іванівна,
Молодченкова Ольга Олегівна,
Поручинський Андрій Іванович,

за участі запрошених осіб:

Школьніу Інна Олександрівна, проректорка з науково-педагогічної роботи – представник ЗВО,
Бумейстер Валентина Іванівна – гарант ОП,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Сумський державний університет
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	20729
Назва ОП	біологія
Галузь знань	09 Біологія
Спеціальність	091 Біологія
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про акредитацію з визначенням "зразкова".

За – 8, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо ГЕР змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

не застосовується

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

не застосовується

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

не застосовується

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

не застосовується

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

не застосовується

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти

заявлених цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

не застосовується

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

не застосовується

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

не застосовується

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

не застосовується

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

не застосовується

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

не застосовується

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

не застосовується

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень А

Обґрунтування ГЕР

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

Правила прийому на навчання за ОНП та інші відомості про умови вступу є доступними, чіткими та зрозумілими. Вони оприлюднені на сайті ЗВО <https://vstup.sumdu.edu.ua/>. Правила прийому мають чітко визначені етапи вступної компанії. Оприлюднені документи не містять дискримінаційних положень та відповідають чинному законодавству.

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

Правила прийому відображають особливості ОНП, відповідають предметній області та охоплюють широкий спектр питань галузі знань 09 Біологія. Вступні випробування на навчання для здобуття ступеня доктора філософії проводяться у формі письмового тестування відповідними предметними комісіями та складаються зі вступних іспитів зі спеціальності та іноземної мови. На сайті університету оприлюднені програми вступних випробувань, зокрема, програма вступного випробування за спеціальністю 091 "Біологія" (https://vstup.sumdu.edu.ua/images/aspirantura/programmy/bio_asp.pdf). Основу програми складають питання з дисциплін: біологія, анатомія, біохімія, мікробіологія, фізіологія. Конкурсний бал складається з результатів вступних іспитів та додаткових балів за особливі успіхи у науковій діяльності та середнього балу додатку до диплома магістра/спеціаліста. Також, за Правилами прийому, для вступу в аспірантуру кандидат подає дослідницьку пропозицію, в якій наводить стислу інформацію про напрямки планованих наукових досліджень та обґрунтування їх актуальності (<http://surl.li/odkm>).

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Критерії визнання результатів навчання у формальній освіті, отриманими у інших ЗВО, є чіткими, зрозумілими, доступними та відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні. Основними документами ЗВО, що регулюють питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО є Положення про організацію освітнього процесу (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>) та Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a01ab6e2-eb89-e411-9575-001a4be6d04a&kind=1>). На час акредитації ОП чотири аспіранти залучені до програми академічної мобільності. За результатами стажування у рамках програми мобільності очікується перезарахування результатів навчання в СумДУ, що відзначено у Learning agreement здобувачів, наданих на запит експертної групи та підтверджено під час онлайн зустрічі Начальником управління міжнародного співробітництва СумДУ.

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Критерії визнання результатів навчання у неформальній освіті є доступними, чіткими та зрозумілими. ЗВО дотримується вказаних критеріїв та визначених процедур.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

ОНП та її окремі компоненти демонструють узгодженість між програмними результатами навчання, методами навчання та викладання. На ОНП чітко прослідковується узгодженість результатів навчання за конкретними освітніми компонентами та ПРН, формами і методами навчання та викладання. Як показує аналіз силабусів освітніх компонентів, які є доступними на сайті університету (<https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/914593>, <https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/1029368>, <https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/1064527>), викладачі ЗВО пропонують широкий спектр форм та методів навчання і викладання, що дозволяє досягати програмних результатів навчання. Інноваційна компонента у комплексі методів навчання представлена досить широко, що знайшло підтвердження у силабусах навчальних дисциплін та при проведенні ЕГ відповідних фокус-груп. У звіті про результати акредитаційної експертизи ОНП зокрема відзначено, що: “Реалізація цих методів забезпечується наявною матеріальною базою та сприяє досягненню цілей і результатів навчання”. Більше того, активне застосування інтерактивних та проблемних лекцій (ОК 1-4, 6, 8-9), практико-орієнтованого навчання (ОК2-4, 6, 8-10), інноваційних підходів на практичних заняттях, зокрема: кейс-методу (ОК 2, 4, 8, 9), проєктного методу (ОК 2, 4, 5, 6, 7), ситуаційних, дослідницьких завдань (ОК6,9), групових дискусій, дебатів (ОК 1, 5-7, 9, 10), групового навчання (ОК 1, 2), мозкового штурму (ОК 3, 4) формує мотиваційне підґрунтя до самоосвіти впродовж всього життя, як однієї з ключових потреб сучасного науковця. Зокрема, інтерактивні лекції передбачені за ОК 1, 4, 8, 9 і дозволяють значно збільшити ступінь засвоєності матеріалу, сприяють подальшому використанню отриманих знань для вирішення науково-освітніх задач. Проблемні лекції передбачені за ОК 2, 6 зорієнтована на формування глибоких концептуальних знань з біології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових стандартів. Лекції-візуалізації (ОК 3) спрямовані на демонстрацію теоретичних та практичних аспектів інноваційної педагогічної діяльності. ЗВО пропагує принципи студентоцентрованого навчання та дає широкі свободи учасникам освітнього процесу. Студентоцентрованість забезпечується через комплексний підхід, де у фокусі уваги, насамперед, перебуває право здобувача на формування індивідуальної освітньої траєкторії, незалежний вибір, активний вплив як учасника навчального процесу та всебічну підтримку з боку академічної спільноти.

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

Усі учасники освітнього процесу добре обізнані з цілями, змістом та програмними результатами навчання, порядком та критеріями оцінювання окремих компонентів. Вільний доступ здобувачів до необхідної інформації здійснюється у декілька способів, а інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів, постійно актуалізується і є максимально зрозумілою, що підтверджено ЕГ під час ознайомлення з силабусами освітніх компонент та спілкування на фокус-групах. Зокрема,

здобувачі мають змогу переглянути ОП у каталозі СумДУ <https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1233> з метою розуміння, який освітній компонент формує певний програмний результат. Діють спеціалізовані електронні ресурси СумДУ, що містять навчально-методичні матеріали дисциплін, зокрема інституційний репозитарій <https://essuir.sumdu.edu.ua>, електронна бібліотека <https://tinyurl.com/umhbfr4>, системи ОСW <https://ocw.sumdu.edu.ua> та MIX <https://mix.sumdu.edu.ua> тощо. Детальне інформування здобувачів відносно цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання, розкладу занять та ін., здійснюється як на першому занятті з відповідної навчальної дисципліни, так і через систему електронних особистих кабінетів. Результати опитування здобувачів ОНП свідчать, що узагальнюючий показник якості організації освітньої діяльності викладачів за осінній семестр 2020-21 н.р. знаходиться в межах 98,1 - 100 %.

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

ОНП демонструє органічне поєднання навчання і досліджень, що забезпечується змістовним переліком та новітнім контентом освітніх компонентів, рівнем академічної кваліфікації викладачів та наукових керівників, актуальністю наукових досліджень, результати яких є визнаними на світовому рівні. Сучасні світові тренди та прогресивні ідеї в біології втілені у змісті обов'язкових ОК та ОК за вибором, які в комплексі формують необхідні професійні компетентності сучасного вченого-біолога. Конкретними прикладами ефективного поєднання навчання та досліджень є ОК 2 "Методологія та методи наукових досліджень" (уміння обирати та використовувати інноваційні наукові технології, одержані знання та набуті навички для ініціювання та реалізації заходів при формуванні наукової гіпотези, плануванні наукового дослідження, вибору методів та методик реалізації наукового експерименту) та ОК4 "Управління науковими проектами" через формування вміння застосовувати методи та інструменти управління науковими проектами до власної міжнародної грантової діяльності, використовувати отримані знання для реальних ситуацій та проектний підхід для інших предметних областей. Аспіранти активно долучаються до підготовки грантових заявок та виконання НДР, у тому числі з оплатою праці (наприклад, Понирко А.О.); широко впроваджена практика виступів з результатами наукових досліджень на міжнародних і всеукраїнських наукових заходах; написання наукових статей. Як позитивну сторону ЕГ відзначила те, що навчальний процес здійснюють фахівці не тільки біологічних, але і дотичних до біології медичних спеціальностей. Всі зафіксовані факти отримали підтвердження під час онлайн-зустрічей ЕГ із здобувачами та НПП. Імплементация в освітній процес методів навчання, заснованих на дослідженнях, забезпечується як потужною сучасною матеріальною базою наукового обладнання, високою кваліфікацією фахівців, системою доступу до роботи в лабораторіях, що також знайшло відповідне підтвердження під час зустрічей ЕГ з фокус-групами.

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Відповідно внутрішніх вимог ЗВО зміст освіти щорічно оновлюється з урахуванням результатів моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм. Актуалізація змісту ОНП та ОК за нею є сталою практикою СумДУ і здійснюється щорічно на основі детального аналізу сучасних тенденцій у галузі біології та регламентується вимогами щодо укладання РП навчальної дисципліни <https://surl.li/ffog>. Процедура перегляду може бути прослідкована на сайтах кафедр морфології (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/onp-in-specialty-091-biology/>), фізіології і патофізіології https://physiology.med.sumdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=680&Itemid=289&lang=ua) та в каталозі ОП СумДУ (<https://op.sumdu.edu.ua/#/>). Перегляд змісту освіти здійснюється за ініціативою робочої проектною групи освітньої програми з урахуванням побажань та зауважень стейкхолдерів.

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

Більшість рейтингів відзначають ЗВО як одного із лідерів серед ЗВО України. Освітньо-наукова діяльність за ОП узгоджена зі Стратегією інтернаціоналізації СумДУ на 2019-2025 роки (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=dec262db-c74f-e911-b41d-001a4be6d04a&kind=1>). Університет активно стимулює участь викладачів, задіяних на ОП, у програмах міжнародної академічної мобільності у різних формах: підвищення кваліфікації; викладання; дослідженнях; участь у конференціях, що підтверджено результатами аналізу документів та на зустрічах ЕГ з відповідними фокус-групами. Здобувачі беруть активну участь у програмах міжнародної академічної мобільності, зокрема на момент проведення експертизи 4 аспіранти перебували на довготривалому стажуванні за програмою ERASMUS+ в Університеті м. Умео, Швеція. Позитивною практикою щодо інтернаціоналізації освіти в Медичному інституті СумДУ є регулярне проведення відкритих лекцій представниками міжнародної академічної спільноти з провідних університетів світу (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/open-seminars-lectures-of-medicine-and-biology/>). Викладачам і здобувачам надається доступ до міжнародних баз даних (SCOPUS, WoS, ін.), світових наукових здобутків (<https://library.sumdu.edu.ua/uk/e-resursy/resursy-lokalnoho-dostupu.html>).

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

5.1 **Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь**

не застосовується

5.2 **Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)**

не застосовується

5.3 **Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми**

не застосовується

5.4 **У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності**

не застосовується

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень А

Обґрунтування ГЕР

6.1 **Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання**

Професійна та академічна кваліфікація викладачів дозволяє ефективно реалізовувати ОНП, дає можливість формувати у здобувачів необхідні компетентності та програмні результати навчання. Дані, наведені у відомостях самооцінювання щодо відповідності академічної та професійної кваліфікації викладачів цілям та програмним результатам навчання підтверджено аналізом їх персональних сторінок, в також відповідями при зустрічах ЕГ з академічним персоналом та керівниками дисертаційних робіт. Підтвердженням професійної кваліфікації викладачів є документи про базову вищу освіту, науковий ступінь із відповідної спеціальності, вчене звання, висока публікаційна активність, в тому числі у журналах, включених до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science, також високі індекси цитування, зокрема Гарбузова В.Ю. (h=5), Погорелов М.В. (h=11).

6.2 **Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми**

Процедури конкурсного відбору викладачів є чіткими, прозорими, дозволяють здійснити ефективний відбір викладачів з необхідними кваліфікаційними вимогами. Усі нормативні документи, що стосуються врегулювання трудових відносин в колективі СумДУ оприлюднені на сайті закладу у "Реєстрі основної нормативної бази системи управління якістю Сумського державного університету" (<https://normative.sumdu.edu.ua>). До переліку документів входить: заява про участь у конкурсі, особовий листок з обліку кадрів, копії дипломів; інформаційна довідка; список наукових та навчально-методичних праць та інші визначені для окремих категорій посад. Інформаційна довідка визначає формалізований перелік показників претендента на посаду (в більшості випадків вони відповідають критеріям Ліцензійних вимог). Це забезпечує попередній відбір якісних претендентів. Від кількості критеріїв відповідності претендента залежить термін укладання контракту. На сайті університету в розділі "Публічна інформація" можна дізнатися про конкурсний відбір на заміщення вакантних посад та необхідний перелік документів, термінах їх подачі для участі у конкурсі (<http://surl.li/nhfy>). В університеті створено Центр розвитку кадрового потенціалу ("Положення про Центр розвитку кадрового потенціалу навчального закладу", <http://surl.li/oss>) через який реалізується забезпечення формування та розвиток ключових загальних та професійних компетентностей усіх категорій працівників університету. На основі вивчення документів ЗВО, спілкування з керівниками окремих структурних підрозділів експертами відмічено, що під час проведення конкурсного відбору викладачів саме їхній професіоналізм та спроможність забезпечити викладання відповідно до цілей ОП є вирішальними для результатів конкурсу.

6.3 Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

Стейкхолдери є активними учасниками освітньо-наукового процесу. Роботодавці реалізують окремі компоненти ОНП, беруть участь у її оновленні. Роботодавці входять до складу Експертної ради роботодавців (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Expert-Council-of-Employers-in-the-specialty-Biology.pdf>) та робочої проектної групи ОП; залучаються до рецензування та обговорення з метою оптимізації ОП.

6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

Професіонали-практики залучаються до реалізації ОНП, долучаються до її оптимізації шляхом проведення аудиторних занять, частина яких проходять в установах та лабораторіях роботодавців у різноманітних формах: майстер-класи (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/master-class-from-a-professional/>), тренінги, круглі столи, гостьові лекції (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/open-seminars-lectures-of-medicine-and-biology/>).

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

ЗВО має розроблені вагомими важелі сприяння професійному розвитку викладачів, власні програми професійного розвитку. «Центр розвитку кадрового потенціалу навчального закладу» надає викладачам широкий спектр напрямів підвищення кваліфікації: існує більше 30 програм, перелік яких представлено на сайті СумДУ (<http://surl.li/luna>). ЗВО здійснює ефективний супровід міжнародного стажування викладачів, створюючи необхідне мотиваційне та інформаційне середовище.

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

Розвиток викладацької майстерності є важливим елементом функціонування ЗВО, який має розроблену власну систему мотивації та стимулювання діяльності викладачів. ЗВО має ліцензію на підвищення кваліфікації НПП за програмами з інноваційної педагогічної діяльності та з електронних засобів і дистанційних технологій навчання. Постійно проводяться комплексні заходи щодо підвищення викладацької майстерності, наприклад: «Основи викладацької роботи в університеті», «Ораторське мистецтво, або мистецтво красномовства», «Дистанційні технології навчання у СумДУ», «Керівництво науковою роботою студента/аспіранта». Постійно активізується діяльність викладачів щодо забезпечення якості вищої освіти, поширення кращого досвіду, шляхом проведення ряду конкурсів, зокрема конкурси педагогічних інновацій, конкурс на кращу колекцію навчальних матеріалів, опублікованих у відкритому доступі (<http://surl.li/ffcj>) на ОСW, на розроблення електронного контенту масових відкритих онлайн-курсів (<http://surl.li/ffps>), конкурс «Кращі науково-педагогічні працівники» <http://surl.li/ffcd>, конкурс «Кращий викладач очима студентів» (<http://surl.li/ffce>). Показники, які характеризують якість навчально-наукової роботи, регулярно враховуються при визначенні рейтингу структурних підрозділів університету з відповідними мотиваційними механізмами стимулювання. Також, можливість підвищення педагогічної майстерності для НПП передбачена програмами стажування, в тому числі міжнародного, у яких викладачі, задіяні на ОП, постійно беруть участь.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень А

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень А

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

Фінансові, матеріально-технічні ресурси, навчально-методичне забезпечення дає можливість досягати визначених ОНП цілей і програмних результатів навчання завдяки його змістовій насиченості й постійному оновленню. Потужні інформаційні ресурси за ОП включають великий фонд наукової, навчально-методичної літератури, передплачені періодичні видання, бази Scopus і WoS, тематичні бази. Бібліотечно-інформаційна система СумДУ забезпечує повноцінний доступ до електронних освітніх та наукових ресурсів через сайт бібліотеки <http://surl.li/tgrl>, а також інтегровані бази Електронного каталогу <http://surl.li/mnoo> та репозитарію <http://surl.li/tgrh> СумДУ. Університет підтримує політику відкритого доступу до наукових публікацій. Навчально-методичне забезпечення освітніх компонент дає можливість досягати визначених ОП цілей і програмних результатів навчання завдяки його змістовій насиченості й постійному оновленню. Дистанційний доступ до навчально-методичних матеріалів забезпечує сайт випускової кафедри, програмні продукти Google, засоби електронного навчання (ОСW, LecturED <https://elearning.sumdu.edu.ua/>). Здобувачі мають змогу виконувати наукові дослідження на базах СумДУ: університетської клініки, ЦККНО МІ СумДУ, центру пагоморфологічних досліджень, центру молекулярно-генетичних досліджень, лабораторії «Біонанокомпозит», центру морфологічних досліджень, україно-шведського дослідницького центру, ЦККНО СумДУ, лабораторії "Центр соціально-гуманітарних аспектів регіональних досліджень", центру електронної мікроскопії та мас-спектрометрії, лабораторії віртуальної реальності ULAB, віварію.

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

ЗВО підтримує політику відкритого доступу до усіх об'єктів інфраструктури, інформаційно-наукових ресурсів, що сприяє ефективній реалізації ОНП.

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

Освітнє середовище в СумДУ є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси. Це забезпечується системою заходів з охорони праці, техніки безпеки, санітарних норм, правил протипожежної безпеки, охорони порядку. Відповідно Кодексу корпоративної культури СумДУ (<http://surl.li/pgxl>) в університеті створено сприятливу атмосферу з мінімізацією ризиків для психічного здоров'я здобувачів. В умовах пандемії COVID-19, згідно наказів ректора було оперативно вжито наступних заходів: організовано контроль допуску до університету працівників та здобувачів за умови використання засобів індивідуального захисту та відсутності ознак ГРЗ; визначено три зміни для навчання здобувачів різних курсів та форм; змінено розклад дзвінків; лекційні заняття проводяться виключно онлайн, інші види занять – залежно від рівня епідемічної безпеки та наповнюваності групи здобувачів; зменшено кількість посадкових місць в аудиторіях згідно санітарних норм; затверджено та доведено до відома здобувачів та співробітників алгоритм дій у разі виявлення ознак ГРЗ.

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

ОНП передбачена можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії, навчання за індивідуальним графіком, зарахування результатів неформальної освіти, перезарахування результатів навчання у інших ЗВО, в тому числі за кордоном. Здійснюється повноцінна інформаційна підтримка за допомогою потужного веб-контенту СумДУ, зокрема через систему особистих кабінетів. Безкоштовну консультативну підтримку здобувачам та викладачам університету надає психологічна служба СумДУ (<http://surl.li/ffpx>) та центр підтримки сім'ї «Студентський лелека» (<http://surl.li/ffpy>). СумДУ має добре розвинену соціальну інфраструктуру: унікальні в Україні Легкоатлетичний манеж та Центр пляжного волейболу, 30 спортзалів, 2 плавальних та реабілітаційний басейни, 2 стадіони, 10 спортмайданчиків, лижна база, спортивно-оздоровчий табір, комплекс громадського харчування. Надається матеріальна допомога, поліпшуються умови проживання в гуртожитках тощо.

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

Інклюзивне освітнє середовище СумДУ є зручним та створює гарні умови для продуктивного спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей. Створені умови для здобуття освіти онлайн для осіб, які того потребують. В університеті передбачено можливість індивідуального навчання у формі індивідуального графіка у загальних групах згідно Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у СумДУ. ЗВО забезпечує навчання в інклюзивних групах, що регулюється Положенням про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти в СумДУ. Ведеться системна робота по вдосконаленню інфраструктури. Поряд з облаштуванням навчальних корпусів та гуртожитків пандусами, продовжується робота по встановленню підймальних платформ для інвалідів та інформаційних табличок аудиторій, надрукованих шрифтом Брайля, працюють психологічна служба та координаційний центр гуманітарної політики, реалізується проєкт «Університет, дружній до сім'ї» (<http://leleka.sumdu.edu.ua/uk/>), для сприяння гендерній рівності, створення рівних можливостей в отриманні освіти матерями, зокрема шляхом професійного нагляду за дітьми на час перебування батьків в університеті. Наразі здобувачі з особливими освітніми потребами за ОНП "Біологія" не навчаються.

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій в СумДУ регламентовані Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин (<http://surl.li/ffat>), Кодексом корпоративної культури СумДУ (<http://surl.li/ffay>), Кодексом академічної доброчесності (<http://surl.li/ffbb>), наказом ректора «Про запобігання корупції» (<http://surl.li/ffbd>), Положенням про організацію оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін (<http://surl.li/ffbe>) Безпосередній супровід здійснює Комісія з етики (доброчесності) та управління конфліктами, яка має повноваження щодо врегулювання взаємовідносин та конфліктів, що виникають при здійсненні освітньої, науково-педагогічної, наукової, науково-технічної діяльності між всіма категоріями співробітників університету, здобувачами вищої освіти та іншими особами. Крім того, в СумДУ на постійній основі за представництвом Фонду ім. Ф. Еберта функціонує гендерний ресурсний центр (<http://surl.li/obyn>), який здійснює гендерний аудит в університеті, працює психологічна служба, яка може надати кваліфіковану професійну допомогу та здійснює роботу з попередження конфліктних ситуацій та виявлення їх на ранніх стадіях. Конфліктних ситуацій, у тому числі пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією, за ОНП "Біологія" зафіксовано не було.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень А

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

Результати вивчення нормативних документів ЗВО (<https://tinyurl.com/shfkuhv>) дають підстави стверджувати, що у ЗВО діє політика та система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. ЗВО створено відповідні процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми, які представлено у наступних документах: «Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету» <https://tinyurl.com/ru3vvhk> (розділ 6), методична інструкція «Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення освітніх програм» <https://tinyurl.com/vdq6lys>. Аналіз показав: перегляд ОНП відбувається щороку і за потреби вносяться відповідні зміни. В каталозі ОП на сайті університету оприлюднені програми 2017-2021 років. ЕГ засвідчила про проведення щорічного моніторингу ОНП із залученням представників експертної ради роботодавців.

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

До процесу оновлення та модернізації ОНП залучаються здобувачі вищої освіти згідно до п.6.3. «Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету». Як зазначено експертами, під час зустрічей було підтверджено, що здобувачі є повноцінними партнерами процесу забезпечення якості освіти, думку яких враховують в процесі перегляду освітньої програми. Здобувачі мають представників у Вченій раді університету, що безпосередньо надає їм інструменти для впливу на перегляд ОНП. Обов'язковою умовою при формуванні Рад з якості університету та медичного інституту є наявність в ній представників самоврядування. Здобувачі ОНП входять до складу робочої проектної групи і приймають безпосередню участь у перегляді програм (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/onp-in-specialty-091-biology/>). Опитування проводиться після кожного модуля, чотири рази на рік. Цей факт підтвердили і здобувачі вищої освіти на зустрічі з ЕГ. Крім того, одним із підрозділів Центру забезпечення якості вищої освіти є «Студентська агенція співдії якості освіти», яка може приймати участь під час всіх етапів моніторингу та перегляду ОНП. ЕГ відзначено проведення фокус-групових досліджень, в яких відокремлюються здобувачі за ОНП (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Focus-group-research-among-graduate-students.pdf>). Звіти за результатами опитування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня щодо оцінювання якості освітньо-наукових програм наведено на сторінках випускових кафедр: фізіології та патофізіології з курсом медичної біології - за попередні роки (https://physiology.med.sumdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=680&Itemid=289&lang=ua) та морфології - за останній рік (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Survey-of-applicants-for-higher-education.pdf>).

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

Роботодавці залучаються до процесу розробки та інших процедур забезпечення якості ОНП, що відповідно регламентовано «Положенням про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету» (п. 4.5.) (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=00e9ba12-a107-ea11-9ad5-001a4be6d04a&kind=1>). У складі робочої проектної групи ОНП представлені два роботодавці. Також представники з числа роботодавців регулярно залучаються до рецензування та перегляду ОНП. На зустрічі ЕГ зі стейкхолдерами було підтверджено, що в СумДУ функціонує Експертна рада роботодавців зі спеціальності 091 Біологія, план та протоколи діяльності якої представлено на сторінках: <https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/work-plan-of-the-expert-council-of-employers-in-the-specialty-biology/> та <https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/minutes-of-the-expert-council-of-employers-in-the-specialty-biology/> відповідно. Роботодавці, як і інші зацікавлені особи, можуть надавати зворотний зв'язок, звернувшись за посиланням на офіційному сайті університету <http://job.sumdu.edu.ua/discussion-educational-programs> та на сторінці випускової кафедри (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/dear-applicants-teachers-employers-practitioners-and-all-interested-in-the-implementation-of-onp-biology/>), де можна ознайомитися також із зауваженнями та пропозиціями до ОНП попередніх років (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/dear-applicants-teachers-employers-practitioners-and-all-interested-in-the-implementation-of-onp-biology/>).

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

В університеті впроваджена практика збирання та аналізу інформації щодо кар'єрного шляху випускників відповідних освітніх програм, куратором якої є навчальний відділ з практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів. За даною ОНП випускників ще не було.

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

В університеті функціонує багаторівнева система забезпечення якості освітньої діяльності, що дозволяє вчасно реагувати на виклики, які виникають в процесі освітньої діяльності. Рада із забезпечення якості СумДУ (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/gen-info/controls-governance/council-quality.html>) та Рада із забезпечення

якості інституту (<https://med.sumdu.edu.ua/rada-z-jakosti/>) функціонують згідно відповідних положень. Аспіранти беруть участь у забезпеченні якості освіти через опитування та фокус-групи, що було підтверджено під час спілкування на зустрічах з ЕГ. Підтвердження участі зацікавлених сторін у процесах забезпечення якості ОНП були отримані при проведенні акредитаційної експертизи ОНП та відзначені у висновку ЕГ. Зокрема, серед загальнодоступних документів ОНП (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/onp-in-specialty-091-biology/>) містяться відомості про пропозиції та зауваження стейкхолдерів, а також результати їх врахування з метою вдосконалення ОНП (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/comments-to-the-ONP-Biology-2020.pdf>)

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Акредитація ОНП “Біологія” для докторів філософії в СумДУ проводиться вперше. Показовим є врахування досвіду акредитації ОНП відповідного рівня іншої спеціальності при перегляді даної ОНП, зокрема в частині оновлення дизайну інтернет-сторінки.

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

Структура системи внутрішнього забезпечення якості в СумДУ складається із 5 інституційних рівнів, які максимально охоплюють учасників освітньої діяльності ЗВО із залученням зовнішніх стейкхолдерів (<https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/structure.pdf>), що дозволяє говорити про сформовану культуру якості у академічній спільноті університету та його відкритість до пропозицій і відзначено ЕГ як сильна сторона та позитивна практика у контексті даного критерію.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін

не застосовується

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

не застосовується

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень А

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

Зміст, обсяг та складові ОНП відповідають порядку підготовки докторів філософії і формують всі необхідні компетентності, забезпечують всебічну і якісну підготовку аспірантів до науково-дослідної діяльності. Результати опитування щодо якості ОНП підтверджують, що зміст ОНП відповідає науковим інтересам здобувачів та забезпечує повноцінну підготовку до дослідницької діяльності (https://physiology.med.sumdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=680&Itemid=289&lang=ua, https://physiology.med.sumdu.edu.ua/images/PhD/poll_2018.pdf, https://physiology.med.sumdu.edu.ua/images/PhD/poll_2019-2020.pdf). ЕГ відмітила, що «за результатами опитування щодо якості ОНП, проведеного у 2021 р., всі здобувачі, що навчаються на ОНП підтвердили, що зміст освітньої програми відповідає їх науковим інтересам та забезпечує повноцінну підготовку за спеціальністю». Крім того, в СумДУ існує практика залучення здобувачів до процесів внутрішнього забезпечення якості опитування у фокус-групах (залучення тільки декількох респондентів). Зі звітом про результати фокус-групового дослідження, проведеного Лабораторією виміру якості вищої освіти сумісно з Бюро моніторингу якості вищої освіти СумДУ серед аспірантів Медичного інституту» можна ознайомитись за посиланням <https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Focus-group-research-among-graduate-students.pdf>, це пояснює залучення у опитуванні вибіркової групи аспірантів, які навчаються за даною ОНП. В цілому, зміст ОНП відповідає пункту 27 «Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою КМУ від 23 березня 2016 р. № 261 і забезпечує повноцінну підготовку здобувачів вищої освіти: здобуття глибоких знань зі спеціальності, оволодіння загальнонауковими компетентностями, набуття універсальних навичок дослідника, здобуття мовних компетентностей відповідного рівня. Відповідно до пп. 2.3.8. та 2.3.9. «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в СумДУ», здобувач має право вибирати навчальні дисципліни, які пропонуються для інших рівнів вищої освіти в Університеті (за умов дотримання структурно-логічної схеми опанування ОНП) за погодженням зі своїм науковим керівником, а також обирати навчальні дисципліни інших закладів вищої освіти (у т.ч. й дистанційних), що реалізуються зокрема через партнерські угоди з іншими закладами чи науковими установами. Зміст вибірових дисциплін у значній мірі динамічно узгоджується з напрямками дисертаційних досліджень аспірантів. Педагогічна практика за професійним спрямуванням, яка передбачена навчальним планом, забезпечує набуття здобувачами навичок щодо викладання фахових біологічних дисциплін.

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

Як показує аналіз доступних матеріалів ЗВО (<https://anatomy.med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/Correspondence-of-scientific-directions-of-postgraduate-students-and-scientific-supervisors.pdf>) теми дисертаційних робіт аспірантів відповідають напрямку наукових досліджень керівників, тематиці їх наукових публікацій. Наукові керівники є активними дослідниками, результати наукової роботи яких висвітлені у численних публікаціях. ЗВО має високий науковий та кадровий потенціал для якісної підготовки здобувачів вищої освіти третього рівня, проводить роботу з його подальшого зміцнення. Серед викладачів кафедр морфології; фізіології і патофізіології з курсом медичної біології; біофізики, біохімії, фармакології та біомолекулярної інженерії (<https://med.sumdu.edu.ua/kafedri/>) є досить велика частка докторів та кандидатів біологічних наук, які проводять активну наукову роботу у галузі біології та за міждисциплінарними тематиками. Активна дослідницька діяльність наукових керівників, зокрема на стику наук, та відповідна інформованість здобувачів дають достатньо широкі можливості для обрання нових актуальних тем та максимального перекриття сфер їх наукових інтересів. Позитивною практикою, що дає можливість розширити спектр задач дисертаційного дослідження, є подвійне керівництво. Висока якість спільних публікацій є підтвердженням продуктивної наукової синергії здобувача та наукового керівника.

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

ЗВО створив належні умови для наукової діяльності здобувачів та їх керівників на ОНП «Біологія». Активність участі кожного здобувача у наукових заходах знаходить відображення в Індивідуальному плані аспіранта та Звіті до його виконання. Матеріально-технічна база дає можливості для проведення досліджень на високому сучасному науковому рівні. Здобувачі презентують результати своїх наукових досліджень на міжнародних наукових конгресах, конференціях і семінарах в Україні та за кордоном, на яких здобувачі безкоштовно можуть публікувати свої матеріали. Вартість публікацій в міжнародних наукометричних базах відшкодовується шляхом преміювання.

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

ЗВО створює умови та забезпечує можливості для реалізації права здобувачів освіти на академічну мобільність. Здобувачі мають можливість пройти наукове або мовне стажування, можуть навчатися у зарубіжних ЗВО за міжнародними програмами або двосторонніми договорами із закордонними ЗВО-партнерами, через міжнародні грантові проєкти. Здобувачі залучаються до відкритих лекцій, презентацій провідних зарубіжних вчених. Четверо аспірантів перебувають за кордоном за програмою академічної мобільності ERASMUS+ впродовж 10 місяців.

10.5 Найважливіша практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

У ЗВО впроваджена практика участі наукових керівників здобувачів у виконанні НДР у якості керівників або виконавців. У відомостях про самооцінювання зазначено, що у період 2016–2020 рр. на кафедрах наукових керівників аспірантів виконані/виконуються більше 300 господарчих договорів. Дані, які розміщені на офіційному сайті СумДУ за посиланням (https://www.sumdu.edu.ua/images/content/science/research/research_works_external.pdf) свідчать про те, що на кафедрах МІ, що зазначені у відомостях про СО, як структурні підрозділи, які залучені до реалізації ОНП

(кафедрах наукових керівників аспірантів) в даний час виконується 68 госпдоговірних науково-дослідних робіт; зокрема, професор Романюк А.М. є керівником 11 тем та член-кор. НАН України Суходуб Л.Ф. – керівник однієї теми. Інформація наведена за посиланням https://old.sumdu.edu.ua/images/stories/scientific_inf/research/research_works_2018.pdf свідчить про виконання у 2018 році на кафедрах наукових керівників аспірантів 101 госпдоговірної НДР. У відповіді на запит ЕГ у додатку 7 ЗВО наведена інформація стосовно НДР та надані приклади госпдоговорів, які виконані чи виконуються на цих кафедрах. Також у рамках міжнародних угод реалізуються дослідницькі білатеральні україно-білоруський та україно-молдавський проекти, здійснюється колаборація з університетом Умео (Швеція) та Медичним університетом Плевена (Болгарія). Результати спільних дослідницьких проектів регулярно публікуються у наукових періодичних виданнях, які індексуються науково-метричними базами Scopus та WoS, в тому числі Q1 та Q2.

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

У ЗВО розроблено положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті, яке регламентує виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності. Моніторинг дотримання норм академічної доброчесності аспірантами здійснюється науковими керівниками впродовж усього періоду навчання та підготовки дисертаційної роботи. За недотримання академічної доброчесності здобувачами та викладачами передбачено відповідальність згідно «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=fe3a1f9e-9c36-e911-9278-001a4be6d04a&kind=1> (п. 4). З'ясовано, що фактів порушення академічної доброчесності науковими керівниками аспірантів не було. Під час спілкування здобувачі продемонстрували свою обізнаність щодо дотримання принципів академічної доброчесності і програмного забезпечення, яке використовується для перевірки текстів статей та дисертацій на унікальність, зокрема системою StrikePlagiarism на безоплатній основі. Дана інформація була підтвержена наданими документами на запит ЕГ (протокол перевірки роботи та метадані). ЗВО приймає участь у проєкті Erasmus+ KA2 “Open Practices, Transparency and Integrity for Modern Academia” (OPTIMA) щодо впровадження ідей та кращих європейських практик відкритої науки та дослідницької доброчесності в діяльність університетів України.

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію В, Е чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рекомендовано чіткіше сформулювати унікальність та регіональний контекст ОНП. Рекомендовано опитування здобувачів зробити систематичним та доступнішим.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рекомендовано оптимізувати структурно-логічну схему ОНП, відповідність компетентностей та ПРН

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

не застосовується

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рекомендовано вдосконалити, ширше впроваджувати інноваційні форми та методи навчання, а також широко демонструвати їх використання у освітньо-науковому процесі при реалізації ОНП.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рекомендовано підвищити доступність результатів навчання здобувачів ЗВО та вдосконалити систему оцінювання досягнень ЗВО, вдосконалити аналіз результатів навчання здобувачів.

Критерій 6. Людські ресурси

не застосовується

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

не застосовується

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми
не застосовується

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рекомендовано впорядкувати зміст ОНП, усунувши розбіжності між відомостями в ОНП та публічною інформацією ЗВО на сайті.

Критерій 10. Навчання через дослідження

не застосовується

4. Додатки

Відсутні

***

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні GER і результати голосування членів GER є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні GER так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні GER

СЕВЕРИНОВСЬКА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА